

שמואל יוסף עגנון : בתוך האבן

בין לינסק ורימנוב מוצאים אנו כפר אחד הוליני שמו. שם אבן אחת גדולה גבוהה כמין הר. אומרים עליה על אותה האבן שהיא צומחת ועולה משנה לשנה, ואותם שנבראו בערב שבת בין השמשות שרויים בתוך האבן.

שנה אחת נסעו ששה שבעה חסידים מלינסק לרימנוב ליום הילולא של רבי מגדלי מרימנוב. נסעה עמהם אשה אחת בקצה העגלה ועמה נער קטן מקרוביה ששלח עמה בעלה לשמרה בדרך, לפי שהיתה מעוברת בחודש השביעי או השמיני להריונה.

בעלה בעל צורה היה ובעל קול נאה היה. זקנו האדום הגיע עד לאברי נטו. והיה עובר לפני התיבה בקלויז בוואן בראש השנה וביום הכיפורים.

עשו החסידים כשני ימים ברימנוב. השתטחו על קברו של רבי מגדלי והתפללו במקום שהיה הוא זכותו יגן עלינו מתפלל, ושאר כל הזמן עשו כאורח חסידים שבאים להילולא של צדיק. לסוף עמדו ונסעו לעירם ללינסק.

הם הרחיקו מן העיר והנער שומר האשה רץ אחר העגלה. העמידו את העגלה.

בא הנער בבהלה ושאל, לא ראייתם את דודתי? היכן דודתי? ראו שיצאו לדרך והניחו את הנער ואת האשה, והרי בעלה של האשה שילם שכר נסיעתם הן מלינסק לרימנוב והן מרימנוב ללינסק.

מה לעשות? לחזור לרימנוב ולבקש את האשה? וכי דרכם של חסידים לשאול אחר נשים, ואם ישאלו מה? והרי לא יודעים לא את שמה ולא מראה פניה ולא להיכן הלכה והיכן היא עושה. על כרחם אין להם אלא לסמוך על האשה שתחזור בעגלה אחרת או אפשר שכבר חזרה. ואף מחמת עצמם אי אפשר היה להם לבטל זמן על האשה, שכל אחד ואחד הוצרך לחזור לביתו ולחנותו.

אמרו לו לנער, עלה על העגלה וסע עמנו, דודתך או שנסעה בעגלה אחרת או שעומדת ליסע.

עלה הנער על העגלה ונסעו ללינסק ולא זכרו את האשה. כיון שבאו ללינסק בא בעלה של האשה ושאל, היכן אשתי? אמרו לו, יצאנו מרימנוב ולא הרגשנו שאין היא נוסעת עמנו עד שבא הנער ושאל עליה ואמרנו לו או שכבר נסעה קודם או שעומדת לנסוע בעגלה אחרת. סוף סוף אינה תיגוקת שאינה מוצאת את דרכה. כשיצא עוד יום התחיל בעלה דואג. עמד ושאל באכסניות אם ראו את אשתו ואם יודעים למה לא חזרה. ולא היה אדם יודע לומר דבר, חוץ מלא ראינו ולא שמענו.

משיצאו עוד שנים שלושה ימים ולא חזרה האשה התחילה כל העיר רועשת. לסוף הודיעו את הדבר לג'נדרמים. ביקשוה ולא מצאוה. כתבי עתים שמעבירים שמועות ממקום למקום עדיין לא היו, או שהיו אלא שלא היו אנשי העיירות הקטנות רגילים לפרסם את מאורעותיהם בכתבי העתים. אירע דבר בעיר אחת אנשי אותה העיר וסביבותיה שמעו, אנשי שאר המקומות לא שמעו.

לאחר עשרה חדשים חזרה האשה אצל בעלה. שאל אותה בעלה, היכן היית כל אותם הימים? הביטה בו בעינים שמחות והשיבה לו בקול ששון, כשעברתי על האבן הגדולה נפתחה האבן לפני ויצאו מנין יהודים והביאו אותי לתוך האבן פנימה. שם ילדתי בן זכר ושם עשו את הברית ועדיין הוא שם.

עמד בעלה כמשתומם והיה מפקפק בדבריה אם נכונים הם. עלתה על דעתו שמא אינו רשאי לדור עמה. וכיון שעלתה אותה המחשבה על לבו שוב לא הניחה הימנו. הלך לשאול את הרב. שמע הרב כל אותו הדבר ולא אמר לא הן ולא לאו. מיראי הוראה היה וקשה היה לו להעמיד דבר שכזה על עצמו. ישב וכתב להמהרש"ם. אמר לי ר' אפרים אברט שסיפר לי את הסיפור הזה, איני זכור מה פסק המהרש"ם. כמדומה שהורה שצריך הבעל להוציא את האשה מביתו. מכל מקום אתה יכול לעיין בספרו.